

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра історії України

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Актуальні питання історії та культури України»

(обов'язкова)

Освітньо-професійна програма	Англійська мова і література та друга іноземна мова
Спеціальність	014 Середня освіта
Галузь знань	01 Освіта / педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Факультет	факультет іноземних мов
Мова навчання	українська

Розробники: **Герегова Світлана Володимирівна**, доцент кафедри історії України, к.іст.н.

Профайл викладача [http://www.histukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[3030\]\[caf_pers_id\]=453&commands\[3030\]=item](http://www.histukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[3030][caf_pers_id]=453&commands[3030]=item)

Контактний тел. **+38050-671-33-77**

E-mail: s.geregova@chnu.edu.ua

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю
Понеділок та вівторок з 14.30 до 15.30
Онлайн консультації: за попередньою домовленістю
Viber (+380506713377) четвер-п'ятниця з 10.00 до 17.00

1.Анотація дисципліни

Курс «Актуальні питання історії та культури України» зосереджує увагу на особливостях проявів минулого у історико-культурному просторі України. Знання та розуміння історичних і культурних процесів, що відбувалися в Україні, уміння аналізувати та робити висновки щодо уроків, а також прогнозування можливих наслідків сучасних політичних процесів крізь призму минулого є надзвичайно важливим і актуальним. У своїй основі курс сприятиме отриманню майбутніми фахівцями системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій; допоможе студенту рухатись у просторі ідей, фактів, відрізнити міфи від реальних історичних фактів. Допоможе виробити у студентів цілісний погляд на світ та сприятиме формуванню у них чіткої громадянської позиції, що так важливо в умовах розбудови незалежної України.

2.Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу є ознайомлення студентів з найактуальнішими з точки зору сучасності подіями української історії та культури, з періодами існування української державності, а також героїчними і трагічними сторінками боротьби українського народу проти поневолення, за незалежність, державність; надання допомоги студентам у засвоєнні прийомів роботи з науковою літературою суспільно-політичного та культурологічного спрямування; вироблення у студентів уміння використовувати історичний досвід і здобутки у галузі культури для вирішення сучасних завдань та репрезентації України у світі, та водночас до розуміння інших культур, адже порівняльний аналіз в межах толерантної установки, зорієнтованої на міжкультурне спілкування, сприятиме глибшому осягненню власних культурних цінностей.

Завдання:

навчити студентів:

- аналізувати історіографію та джерельну базу дисципліни для визначення суб'єктивного впливу авторів щодо історико-культурних процесів в Україні;
- застосовувати набуті знання в громадській діяльності та повсякденному житті для визначення лінії особистої поведінки в умовах різноманіття культур;

ознайомити студентів з особливостями:

- історичного розвитку Буковини, акцентувавши увагу на політичних та культурних аспектах;
- діяльності своєїAlma-mater - ЧНУ імені Юрія Федьковичау різні періоди: австрійський, румунський, радянський та за часів незалежної України;
- включення Резиденції митрополитів Буковини і Далмації до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (2011), де розташований головний корпус ЧНУ імені Юрія Федьковича.

сформувати у студентів:

- шанобливе ставлення до артефактів національної культури та їх творців;

-почуття важливості гідної репрезентації держави Україна у світі з обов'язковим вихованням толерантності до представників різних культур.

3. Пререквізити

Викладаючи цю навчальну дисципліну слід враховувати те, що студенти на першому курсі опановують курс «Українська мова професійного спрямування», який сприятиме засвоєнню ними курсу «Актуальні питання історії та культури України».

4. Результати навчання

В результаті вивчення обов'язкової дисципліни студент повинен набути таких **компетентностей**:

ЗК.01 здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність)

ЗК.03 здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність)

A2.2 Здатність формувати та розвивати в здобувачів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей

A2.5 Здатність розвивати критичне мислення

А також:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність ефективно характеризувати історичні факти та діяльність відомих постатей історії та культури України;
- здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки;
- здатність порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язаних з геополітичними чинниками, які впливали на перебіг подій в Україні;
- здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування у студентів цілісної історичної картини розвитку держави Руси-України;
- здатність проведення досліджень історико-культурного спрямування на належному рівні;

отримати такі результати навчання:

знати:

- історичну термінологію й наукову періодизацію історичних та культурних процесів;
- конкретний фактичний матеріал по кожному з етапів державотворення України;
- явища української культури, які відбувались у конкретний історичний період у різних регіонах держави;
- процес творення окремих пам'яток української культури, які увійшли у скарбницю національної та світової культури, імена їх авторів;
- основні етапи історичного розвитку Буковини;
- основні періоди діяльності Чернівецького університету: австрійський, румунський, радянський та за часів незалежної України, з обґрунтуванням їх хронологічних рамок;
- імена відомих представників інтелектуальної еліти буковинського краю та їх творчі здобутки;
- методи наукових досліджень та сучасні засоби комунікацій та інформації вміти:
- уміти працювати з історичними джерелами, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок;
- орієнтуватись у спеціальній науково-педагогічній літературі для здійснення індивідуальної науково-дослідної роботи з даного курсу;
- характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів;
- характеризувати особливості розвитку Буковини в її політичному та культурному вимірі;
- визначати творчий внесок окремих діячів інтелектуальної сфери держави/краю у розвиток не лише української, а й світової культури;
- визначати норми особистої поведінки в умовах різноманіття культур;
- використовувати набуті знання для вирішення завдань своєї професійної діяльності.
- виробляти рекомендації для практичної діяльності з обов'язковим вихованням шанобливого і дбайливого ставлення молоді до спадщини національної історії та культури;
- застосовувати навички патріотичного виховання молоді у процесі подальшої практичної діяльності;
- адаптуватись та інтегруватись до когорти інтелектуальної педагогічної еліти України.
- **ПРН 8.** Володіти технологіями розвитку критичного мислення учнів та застосовувати їх для формування в учнів уміння аналізувати, обґрунтовувати, доводити власну думку, ставити запитання тощо та розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб, здатності до осмислення власних рішень та їх наслідків, навичок рефлексії
- **ПРН 10.** Застосовувати підходи до формування ціннісних ставлень учнів у процесі їхнього навчання, виховання і розвитку

- **ПРН 16.** уміти організувати діалог з учасниками освітнього процесу, дотримуючись культури діалогу ненасильницької та безконфліктної комунікації; поважаючи права людини та суспільні цінності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

«Актуальні питання історії та культури України»									
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин			Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	семінарські	самостійна робота	
Денна	1	2	4	120	2	15	15	90	Екзамен
Заочна	1	2	4	120	2	8	-	112	Екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	усього	денна форма			заочна форма			
		у тому числі	л	с	с.р.	усього	у тому числі	
							л	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	
Змістовий модуль 1. Актуальні питання історії та культури України (IX – кінець XVIII ст.)								
Т. 1. Вступ. Формування української державності. Київська Русь та Галицько-Волинське князівство.	8	2		6	8	1	7	
Т. 2. Своєрідність духовного світу княжої України.	8		2	6	8		8	
Т. 3. Україна на перехресті нових світів: у складі ВКЛ та Королівства Польського (кінець XIV – перша половина XVII ст.)	8	2		6	8	1	7	
Т. 4. Феномен козаччини. Військо Запорозьке у XVI - першій половині XVII ст.	8		2	6	8		8	
Т. 5. «Хмельниччина» і українська державність	8	2		6	8	1	7	

Т. 6. Поступова та остаточна ліквідація козацьких автономій у XVIII ст.	8		2	6	8		8
Т. 7. Соціокультурні процеси в Україні епохи Бароко та Просвітництва	8	1	1	6	8	1	7
Разом за ЗМ1	56	7	7	42	56	4	52
Змістовий модуль 2. Актуальні питання історії та культури України (XIX – на початку XXI ст.)							
Т. 1. «Два світи»: українські землі у складі Російської та Австрійської імперій в XIX ст.	8	2		6	8	1	7
Т. 2. Громадсько-політичне та культурне життя Наддніпрянської України у XIX – на початку XX ст.	8		2	6	8		8
Т. 3. Національно-демократична революція 1917-1921 рр.: відродження української державності	8	2		6	8	1	7
Т. 4. УСРР/УРСР та західноукраїнські землі між світовими війнами	8		2	6	8		8
Т. 5. Людський вимір хрущовської «відлиги» і горбачовської «перебудови»	8	2		6	8	1	7
Т. 6. Україна в умовах відродження і розбудови державності: політичний та культурний аспекти	8		2	6	8		8
Т. 7. Політичний і культурний вимір минулого Буковини	8	2		6	8	1	7
Т. 8. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича: історія та сучасність.	8		2	6	8		8
Разом за ЗМ 2	64	8	8	54	64	4	60
Усього годин	120	15	15	90	120	8	112

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Питання, передбачені для самостійного опрацювання

1.	Проаналізуйте вплив Візантії на розвиток української культури.
2.	Християнізація Руси-України
3.	Охарактеризуйте становище українських земель у складі Литви та Польщі (кінець XIV – перша половина XVII ст.)

4.	Наслідки Берестейської унії 1596 р. для України
5.	Визначте суть «Мазепинського бароко» в українській культурі.
6.	Життя і творчість Тараса Шевченка як ключ до антропологічного коду українців у становленні нової української культури.
7.	Визначте внесок Івана Франка та Юрія Федьковича у становлення та розвиток української культури.
8.	Охарактеризуйте умови появи та напрямки діяльності товариства «Просвіта» і Наукового Товариства імені Тараса Шевченка.
9.	Проаналізуйте становлення української музичної культури і театрального мистецтва у ХІХ ст.
10.	Висвітліть особливості розвитку української культури на початку ХХ ст.
11.	Проаналізуйте умови та процес входження України до складу Радянського Союзу.
12.	Охарактеризуйте український культурний ренесанс 1920-х рр.
13.	Покажіть напрямки та наслідки репресій в Україні у 1920-і – 1930-і рр.
14.	Україна та Друга світова війна: людський вимір.
15.	Дайте коротку характеристику діяльності Української Академії Наук від заснування до сучасності.
16.	Визначте особливості розвитку української культури у 1960-х – 1980-х рр.
17.	Перший україномовний фестиваль «Червона рута» у Чернівцях (1989): історія та сучасність.
18.	Українська діаспора: процес формування світового українства.
19.	Культура у контексті цивілізаційного вибору України.
20.	Формування національної політики збереження культурної спадщини у період розбудови Незалежної України

5.4 ІНДЗ

Пошукові, дослідницькі й аналітичні роботи

- Пошуково-інформаційна робота: «Князівська влада на Русі: від військового вождя до монарха»
- Дослідницька робота: «Людина в літературі і мистецтві Княжої доби».
- Аналітична робота: «Люблінська унія та її наслідки для України»
- Аналітична робота: «Дипломатія Богдана Хмельницького»
- Аналітична робота: «Боротьба за владу в Гетьманщині після смерті Богдана Хмельницького»
- Аналітична робота: «Історична закономірність ліквідації царським урядом Гетьманщини»
- Аналітична робота: «Гайдамацький рух: соціальний, релігійний і національно-визвольний фактор».
- Аналітична робота: «Шв. Фіоль, Фр. Скорина та вплив їх діяльності на поширення книгодрукування в Україні».
- Пошуково-аналітична робота: «Західноєвропейський Ренесанс і Україна (з використанням ілюстрованого матеріалу)».

- Аналітична робота: «Доба бароко в західноєвропейській та українській культурі: порівняльна характеристика (з використанням ілюстрованого матеріалу)».
- Аналітична робота: «Роль Києво-Могилянської академії у єднанні українських земель, участь вихованців та випускників у процесі інтеграції України у європейський культурний процес».
- Аналітична робота: «Інтелектуальні течії» епохи Просвітництва в Європі та їх вплив на українську культуру».
- Аналітична робота: «У чому проявився талант вченого М.С.Грушевського як культуролога і як історика. Обґрунтуйте».
- Дослідницька робота: «Століпінська реакція та її прояви в Україні».
- Дослідницька робота: «1939 рік – Возз'єднання українських земель чи приєднання нових територій до складу СРСР»
- Аналітична робота: «Вплив Другої світової війни на морально-психологічний стан населення України».
- Пошукова робота: «Радянізація на західноукраїнських землях крізь приму людських доль» (на прикладі окремих людей)
- Аналітична робота: «Особливості «Хрущовської відлиги» в Україні».
- Дослідницька робота «Правозахисний рух в Україні» (на прикладі конкретної людини)
- Аналітична робота «Україна в умовах кризи авторитарного режиму (друга половина 60-80-ті рр. ХХ ст.)»
- Дослідницька робота: «Українська Гельсінська група та доля її учасників»
- Аналітична робота: «Особливості втілення проекту «Алея зірок» у Чернівцях: «Імена та постаті».
- Дослідницька робота: «Проголошення незалежності України: людський вимір»
- Пошуково-інформаційна робота «Помаранчева революція: здобутки і втрати».
- Аналітична робота: «Поняття національного характеру. Менталітет українців».
- Аналітична робота: «Біблія та її значення для розвитку української культури».
- Пошуково-інформаційна робота: «Трагедія Бабиного Яру в історії українського народу»
- Пошуково-інформаційна робота: «Молодіжна субкультура на пострадянському просторі України»
- Аналітична робота: «Представники творчої української інтелігенції нового політичного та естетичного мислення та їх творчі здобутки (80-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)»
- Пошуково-інформаційна робота: «Національні архітектурні та історико-культурні заповідники України» (на вибір)

- Аналітична робота: «Роль національної мови у розвитку культури».
- Пошуково-дослідницька робота: «Збереження національної ідентичності у творчій спадщині українських/буковинських митців за кордоном (на прикладі вихідців із рідного краю)»
- Аналітична робота: «Об'єкти матеріальної культурної спадщини людства, внесені до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як потреба збереження культурного потенціалу українського народу».
- Аналітична робота: «Яке значення для студентства має включення Резиденції митрополитів Буковини і Далмації до Списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (2011), де розташований головний корпус ЧНУ імені Юрія Федьковича?»

Форми і методи навчання.

Застосовуються проблемні лекції, бінарні лекції із залученням окремих практичних фахівців освітньої галузі, лекції-візуалізації; семінари – дискусії, тренінги, «мозковий штурм», інтерактивні семінари (об'єднання в дискусійні групи, заняття з навчанням одних студентів іншими), відеозаняття, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Перевага надається продуктивним методам: проблемний виклад, інформаційно-пошукові та дослідницько-аналітичні методи, презентації, кейс-стаді, бесіди і дискусії, дистанційні консультації та ін., спрямовані на активізацію і стимулювання інформаційно-пошукової (метод контент-аналізу) та навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Використовується студенто-центрований, проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи до навчання.

Навчання здійснюється під час лекційних та семінарських занять, самостійної позааудиторної роботи з використанням сучасних інформаційних технологій навчання, консультацій з викладачем.

Під час вивчення курсу планується відвідування Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, де розміщений головний корпус ЧНУ імені Юрія Федьковича(ознайомча екскурсія) та одного з музеїв: Чернівецького обласного Художнього музею, Чернівецького обласного краєзнавчого музею, Виставкового залу «Вернісаж»; Чернівецького обласного музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської; Відділу мистецтв ОУНБ з подальшим написанням есе-відгуку.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

У процесі вивчення дисципліни застосовуються такі види і форми поточного контролю знань студентів:

- *усна* (доповідь, підготовка презентації, доповнення, участь у дискусії, у конференції, під час «мозкового штурму, рецензування відповіді тощо)

- **письмова** (есе, реферат, ІНДЗ (інформаційно-аналітична або пошуково-дослідницька робота).

Студент, який не з'явився на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях можна відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити письмові роботи тощо.

Форма підсумкового контролю - екзамен.

Засоби оцінювання

- контрольні роботи;
- тести;
- ІНДЗ - дослідницько-творчі проекти із обов'язковим захистом перед аудиторією;
- есе;
- презентації та виступи на конференціях;
- інші види індивідуальних та групових завдань, зокрема залучення студентів до участі у заходах, які організовує Центр управління об'єктом ЮНЕСКО Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (діє згідно з наказом ЧНУ імені Юрія Федьковича № 46 від 23.03.2012) з подальшим обговоренням.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання якості знань студентів в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Для підготовки до семінарських занять студент повинен мати конспект (у вигляді письмових нотаток або текстових цифрових/друкованих матеріалів), де містяться основні положення, окремі дефініції та дати по темі, яка виноситься на розгляд.

Оцінювання рівня та якості знань студентів здійснюється із врахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. Оцінюватися може виконання студентами відповідних навчальних завдань, під час роботи над якими вони демонструють власне логічно побудоване історичне мислення; розгорнуті і стислі, але конкретні усні відповіді, відповіді у тестах, участь у дискусіях тощо.

Основними критеріями щодо усних відповідей при захисті студентами виконаних ІНДЗ визнаються:

- повнота розкриття означеного питання з логічними висновками;
- уміння користуватись категоріальним та понятійним апаратом;
- використання та аналіз джерел;
- логіка та культура мовлення, емоційність, впевненість;
- дотримання структури та акуратність оформлення письмової роботи.

Крім цього, студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності. При виявленні плагіату у виконаному завданні, студент отримує незадовільну оцінку, яку можепокращити в разівиправленняусіхзауваженьвикладача.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного модульного контролю (два змістових модулі тах по 30 балів кожний, включаючи модульну контрольну роботу наприкінці кожного модуля – до 10 б.) та підсумкового контролю (тах – 40 балів, куди входить оцінка за виконане ІНДЗ (до 10 б.) Остаточна екзаменаційна оцінка виставляється за результатами роботи студента впродовж усього періоду вивчення навчальної дисципліни (семестру).

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Під час складання екзамену студенти можуть отримати такі бали:

Поточне оцінювання та 1, 2 модулі (60 балів)								Підсумковий модуль-контроль (екзамен)	Загальна сума
Змістовий модуль 1									
T1*	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
	4	3	4	3	4	2/ 10**			
Змістовий модуль 2								40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
1	2	1	4	1	4	1	4 /10**		

*T1-T8 – теми змістових модулів.

**/10 –максимальна оцінка модуль-контролю

Оцінювання здійснюється згідно шкали оцінювання – національної та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	---	---

7. Рекомендована література

7.1. Методичне забезпечення.

1. Герегова С. В. Історія України та української культури: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти / А. А. Мойсей, С. В. Герегова, Н. В. Скрицька. Чернівці, 2018. 285 с.
2. Історія України з найдавніших часів до наших днів. Практикум для студентів неспеціальних факультетів: Навч. посібник. – 4-те вид., доп. Гриф МОНУ / Упор.: Герегова С.В., Гуйванюк М.Р., Скорейко Г.М. – Чернівці: Наші книги, 2012. – 336 с.
3. Історія політичної думки України (від часів Київської Русі до 1991 року): програма курсу та метод. рекомендації / Укл. Добржанський С.О. – Чернівці: Чернівецький університет, 2010. – 80 с.
4. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи студентів з курсу «Історія української культури», друге видання, доп. / Укл. Герегова С.В., Суровцев О.А. – Чернівці: Наші книги, 2013. – 80 с.
5. Методичні рекомендації з курсу історії України (для студентів неспеціальних факультетів). Вид. 2-ге, доповн. / Укл. Яценюк Г.М., Балух О.В. – Чернівці, 2012. – 108 с.
6. Методичні рекомендації з курсу історії України для студентів неспеціальних факультетів / Укл.: Яценюк Г.М., Дробіна Л.М. – Чернівці, 2014. – 128 с.

7.2. Основна

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) О. О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (науковий редактор). Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Книга 1. – 432 с.; Книга 2. - 536 с.
2. Бойко О. Д. Історія України. Київ: Академія, 2018. 720 с.
3. Бойко О. Д. Новітня історія України (2014-2019 рр.): навч. посібник. Київ: Академія, 2019. 160 с.
4. Борисенко В. Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. Київ: Либідь, 1998. 616 с.
5. Брехуненко В. та ін. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст. Київ, 2016. 248 с.
6. Ваврух М., Гавалюк Р. Нариси з історії української культури: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно. Львів, 2018. 224 с.
7. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2009. 130 с.

8. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ-ХХ століття. Київ, 2019. 656 с.
9. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Репринтне відтворення видання 1913 року. К., 1990. 524 с.
10. Грушевський М. Історія України-Руси: У 11 т., 12 кн. / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського та ін. К., 1991 – 2000. (Пам'ятки історичної думки України).
11. Дашкевич Я. Україна на перехресті світів: релігієзнавчі й соціокультурні студії / Львівське відділення Ін-ту укр. арх-фії та дж-ства ім. М. С. Грушевського НАН України; Львівський музей історії релігії; Гуманітарний ф-т Українського католицького ун-ту; Упоряд. Л. Моравська, І. Сковчиляс. Львів: Вид-во УКУ, 2016. 602 с.
12. Стельчик С. Історія України: становлення модерної нації. Київ, 2011. 376 с.
13. Історія України. Неупереджений погляд: Факти, міфи, коментарі / В.В. Петровський та ін. Харків, 2007. 592 с.
14. Лазарович М. В. Історія України: навч. посіб. Київ, 2013. 685 с.
15. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель та народів. Ужгород, 2012. 794 с.
16. Меднікова Г., Гурова І. Українська культура: витоки і сучасність : навч. посіб. К.: Слово. 2017. 252 с.
17. Передерій І.Г. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання / І.Г.Передерій, О.В.Тевікова, А.В.Нарадько; за ред. І.Г.Передерій. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 274 с.
18. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Харків: ВД “ШКОЛА”, 2007. – 592 с.
19. Плохій Сергій. Брама Європи: Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 496 с.
20. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ, 2017. 730 с.
21. Снайдер Т. Перетворення націй. – К.: Дух і літера, 2016.
22. Стьопін А.А. Історія України: конспект лекцій: навчальний посібник. Одеса, 2018. 104 с.
23. Українська культура в іменах. Довідник [для студ. усіх спеціальн.] / О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Рєбро, О. В. Голозубов [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. – Харків: НТУ «ХП», 2017. – 303 с.
24. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича – 145: колективна монографія / гол.ред. Р.Петришин – Чернівці: Чернівець.нац.ун-т ім.Ю.Федьковича, 2020. – 392 с. – 32 с. фото.
25. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ, 2005. 584 с.

7.3. Додаткова

1. HerehovaSvitlana / UKRAINIAN SOURCES OF CREATIVE WORK OF HOLLYWOOD COMPOSER HAMMA SKUPYNSKYI // IrynaBoychuk, SvitlanaHerehova. ВісникНаціональноїакадеміїкерівнихкадрівкультури і

- мистецтв: наук. журнал. К. :Міленіум, 2018. № 4. 387 с. С.240-247 / Джерело доступу: <http://journals.urau.ua/visnyknakkim>
2. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької січі. К., 1993. С. 38-68.
  3. Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків. К., 1991. С. 6-18, 69-114, 127-140.
  4. Апанович О. Українсько-російський договір 1654 р.: міфи й реальність. К., 1991.
  5. Баран В. Історія України 1945 – 1953 рр. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2005. – 184 с.
  6. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в період системної кризи / Україна крізь віки: У 15 т. Т. 13. К., 1999.
  7. Бойко О. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради // УІЖ. 2008. - № 1. С. 31-45.
  8. Ботушанський В.М. Нариси з історії освіти на Буковині (XIX – початок ХХІ ст.). Чернівці: Технодрук, 2017. 175 с.
  9. Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання // Україна. 1991. № 16-17.
  10. Брицький П.П. Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.). Чернівці, 1995.
  11. Буковина: історичний нарис. Чернівці, 1998. – 416 с.
  12. Веденєєв Д., Лисенко О. Військово-політична діяльність ОУН та УПА у світлі норм міжнародного гуманітарного права // УІЖ. 2007. № 3. С. 46-65.
  13. Вітання з Чернівців. Вулиці, площі та містяни на старовинних поштівках: фотоальбом-каталог / Укладач С.Побережник. Чернівці: Наші книги. 2018. 544 с.
  14. Видатні постаті в історії України IX-XIX ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: Довід. вид. / Кер. авт. кол. В.І.Гусєв. К.: Вища шк., 2002. 359 с.
  15. Винниченко В. Відродження нації: У 3 ч. К., 1990.
  16. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Чернівецька область / ред. рада, вид. В. Кремень (гол.); відп. ред. Ботушанський В.М. К.: Знання України, 2011. 279с.
  17. Герєгова С. Проблема збереження національної ідентичності українців в умовах глобалізації // Українознавчий альманах. Вип. 15. К., 2014. С. 125 - 128.
  18. Герєгова С. Канадський художник з «буковинським корінням» Василь Курилик: збереження національної ідентичності// Вісник центру буковинознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Чернівці: Технодрук, 2017. Т. 1 С.138-149.
  19. Герєгова С.В. Українські митці в організації культурно-мистецького життя українців в Америці (к. 40-х – 60-ті роки ХХ ст.) // Історико-політичні проблеми сучасного освіти. Зб. наук. ст. Чернівці Чернівецький нац. університет, 2010. Т.21-22. С.153-157.
  20. Герєгова С. Постать Костянтина Томащука в культурній пам'яті Чернівців // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. Зб. ст. Вип.24. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. К., 2019. С.478-491.

21. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналітична доповідь / [В. М. Яблонський та ін.]; Нац. ін-т стратег. дослідж. К.: НІСД. 2018. 126 с.
22. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. К., 1993.
23. Горобець В. Зірки та терени козацької революції. Історія звитяг і поразок. К., 2017. 480 с.
24. Горобець В. Гетьман Брюховецький. Життя у славі, владі та ганьбі. К., 2019. 440 с.
25. Гунчак Т. Україна: Перша половина ХХ століття. К, 1993. С. 30-203.
26. Гуржій О. Іван Богун: деякі міфи й реальність // УІЖ. 1998. № 1. С. 99-111.
27. Даниленко В. Сталінізм на Україні: 20-30-ті роки. К.: Либідь, 1991. 342 с.
28. Даниленко В.М. Ліквідація польської держави та встановлення радянського режиму в Західній Україні // УІЖ. 2006. № 3. С. 111-124.
29. Даниляк П.Г. Барська конфедерація: хід подій та наслідки // УІЖ. 2007. № 5. С. 134-144.
30. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація // Вітчизна. № 5, 7, 8.
31. Добржанський О. Формування української національної еліти на Буковині в др. пол. ХІХ – на поч. ХХ ст. // Питання історії України: Зб. наук. праць кафедри історії України Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича, Чернівці, Технодрук, 2013, т. 16, с. 115-119.
32. Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60-80-ті рр. // Сторінки історії України: ХХ ст.. К., 1992.
33. Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури. К., 1966. 248 с.
34. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція у русі опору 1960-80-х рр. К., 1995. - 235с.
35. Касьянов Г.В., Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-ті рр.). К., 1991.
36. Ковалюк В.Р. Західна Україна на початку Другої світової війни // Сторінки історії України: ХХ ст.К., 1992. С. 105-120.
37. Коваль В.С. Радянсько-німецький пакт 1939 р.// Минуле України: відновлені сторінки. К., 1991. С. 221-264.
38. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення ХVІ–ХVІІІ століть. У двох книгах. Книга 2. К., 2020. 1120 с.
39. Конквест Р. Жнива скорботи. К., 1993.– 275 с.
40. Костянтин Томащук: повернення у славі в Чернівці / Автори-укладачі Т. Марусик, С. Герегова. Чернівці: Букрек, 2016. 240 с.
41. Костомаров М. Історія України в життєписах найвизначніших її діячів. Львів, 1918.
42. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. Львів, 1990.
43. Кульчицький С.В. 1933: трагедія голоду. К., 1989.
44. Лисенко О.Є. Підсумки Другої світової війни та Україна // УІЖ. 2005. - № 6. С. 128-138.
45. Маркова С. В. Суспільні та політичні трансформації в українському селі в контексті формування тоталітарної системи (1917-1933 рр.): монографія // С. В. Маркова. Кам'янець-Подільський. 2015. 544 с.

46. Марусик Т. Західноукраїнська гуманітарна інтелігенція: реалії життя та діяльності (40-50-ті рр. ХХ ст.) : Монографія. Чернівці: Рута 2002. 463 с.
47. Марусик Т.В., Коротун І.В. Архітектурне диво Чернівців / Т.В. Марусик, І.В. Коротун. Чернівці:Букрек, 2019. 324 с.
48. Мейс Джеймс. Штучний голод 1933 р. в радянській Україні: що сталося і чому? // УІЖ. 2007. - № 1. С.185-199.
49. Мельник Л.Г. Боротьба за українську державність: XVII ст. К., 1995. С. 6-100.
50. Мицик Юрій. Іван Виговський. Харків, 2019. 119 с.
51. Михайлик М.В. Нацистська пропаганда в окупованому Києві // УІЖ. 2006. № 1. С. 131-144.
52. Моця О.П. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів // УІЖ. 2007. № 1. С. 4-19.
53. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. К., 1993. С. 33-37.
54. Національна та історична пам'ять: Зб. наук. праць. Вип. 3. К.: ДП «НВЦ Н 35 «Пріоритети», 2012. 410 с.
55. Нікольський В.М. Репресії за «лімітами» (1937-1938 рр.) // УІЖ. 2006. - № 3. С. 210-222.
56. Поліщук Р. М. Кілька думок про ідентичність: монографія. Львів: ЛДУФК, 2018. 240 с.
57. Рабенчук О.П. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946-1947 рр. // УІЖ. 2006. № 4. С. 87-100.
58. Оглоблин О. Хмельницький і українська державність. Лекція. Нью-Йорк, 1954. 25 с.
59. Сас П. М. Політико-правові засади воєнної служби запорожців та грошова винагорода їм за участь у Хотинській війні 1621 р. // УІЖ. 2005. № 6. С. 4-32.
60. Сокальський В.В. Образ Центральної Ради у свідомості селян на початковому етапі Української революції // УІЖ. 2008. № 1. С. 46-58.
61. Солдатенко В.Ф. Українська революція: історичний нарис. Монографія. К.: Либідь, 1999. 976 с.
62. Становлення і розвиток народної освіти та педагогічної думки на Буковині. Навчальний посібник. – Чернівці, 1997. 48 с.
63. Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення XVII-XVIII ст. У 2 кн. К., 2018. Кн. 1. 610 с.; Кн. 2. 580 с.
64. Федорук Я. Зовнішньополітична діяльність Б. Хмельницького і формування його політичної програми: 1648 – вересень 1649. Львів, 1993.
65. Чухліб Т.В. Гадяцька угода та ідея її відновлення в українсько-польських відносинах другої половини XVII ст. // УІЖ. 2008. № 3. С. 45-74.
66. Чеховський І. Прогулянка Чернівцями та Буковиною: путівник. Київ : Балтія-Друк, 2008. С. 150-151
67. Чернівці: історія і сучасність (Ювілейне видання до 600-річчя першої писемної згадки про місто). [Кол. монографія]. За заг.ред.В.М.Ботушанського. Чернівці: Зелена Буковина,2009. 586 с.

68. Чухліб Т. Гетьманування Петра Дорошенка: причини «вірності» та «зради» королю, султану й царю (1665-1676 рр.) // УІЖ. 2007. № 1. С. 39-60.
69. Шаповал Ю.І. Петро Шелест у контексті політичної історії України ХХ ст. // УІЖ. 2008. № 3. С. 134-148.
70. Шаповал Ю. І. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті важкої історії. К.: Генеза, 2001. 560 с.
71. Шевчук В. Козацька держава. К., 1995. С. 51-209.
72. Щербак В.О. Джерела формування українського козацтва // УІЖ. 1994. № 2-3.
73. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків: В 3 т. Львів, 1990. Т. 1-2.

8. Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси.

- <http://chitalka.info/> Студентська електронна бібліотека МАУП«Читалка». Безкоштовні електронні підручники он-лайн серії «Гуманітарні науки». Містить електронні книги з історії України, історії новітньої України (1991-2001)
- <http://history.franko.lviv.ua/> Проект «Історія України», здійснений при підтримці Бюро Освітніх і Культурних програм США (ВЕСА) і адміністрований Радою Міжнародних досліджень і обмінів IREX. Книги в електронному вигляді: Наталія Яковенко «З найдавніших часів до кінця XVIII ст.», Ярослав Грицак «Формування модерної української нації XIX-XXст». та повнотекстова версія
- <http://history.kiev.ua/> Сайт «Історія України» пропонує повнотекстові версії книг: Орест Субтельний «Історія України» (видання 1991 року), Ілько Борщак, РенеМартель«Іван Мазепа» (видання 1931 року), Михайло Грушевський «Ілюстрована Історія України» (репринтне видання 1913 року) та інші.
- <http://www.history.org.ua/> Інститут історії України НАН України надає вільний доступ до повнотекстової версії Енциклопедії історії України, електронних публікацій документів і пам'яток, зокрема архівів Голодомору в Україні 1932–1933, ОУН і УПА. Сайт представляє е-версії періодичних видань, що видаються Інститутом, зокрема «Українського історичного журналу», «Краєзнавства»... Електронна бібліотека пропонує е-версії досліджень та монографій сучасних українських істориків, підручників та посібників.
- <http://historical-club.org.ua/> Сайт «Всеукраїнський історичний портал» засновано 2011 року групою студентів історичних факультетів. Сайт представляє онлайнві ресурси на різні історичні теми. Ресурси з історії України розподілені за окремими періодами у хронологічній послідовності. Сайт містить також е-видання з всесвітньої історії окремих держав. Є декілька розділів, створених для висвітлення Допоміжних історичних дисциплін (археології, міфології, етнології).

- <http://www.haidamaka.org.ua> Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. В розділі «Історія України» найбільш цікавими є теми «Походження слов'ян», «Козацька доба», «Історія українських етнічних земель».
- <http://litopys.org.ua/index.html> Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник». Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації українського літопису, хроніки, життя, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, «Слово о полку Ігоревім» тощо.
- <http://www.cossackdom.com> На сайті «Козацтво 15-21 ст.» створена електронна джерельна база дослідження історії українського та російського козацтва XV-XXI ст., персоналій, творчої спадщини видатних дослідників. Розділи містять унікальну підбірку матеріалів: статті, документи, огляди, монографії, рецензії, персоналії, енциклопедичні видання з історії козацтва.
- <http://www.history.univ.kiev.ua/> Ресурс Історичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка надає матеріали для навчального процесу, курси, лекції, наукові публікації викладачів та студентів факультету.
- <http://www.ukrhistory.narod.ru> Сайт «Українська історична бібліотека» (UKRAINIAN HISTORICAL LIBRARY) намагається спростувати міфи, існуючі в українській історії та пропонує: повнотекстові версії історичних документів, наукових статей, монографій з фонду бібліотеки.
- <http://pidruchniki.ws/> Перша українська електронна бібліотека підручників – це найбільший ресурс українських навчальних посібників. Бібліотека пропонує у вільному доступі колекцію е-видань з історії України
- <http://www.nbu.gov.ua/> - бібліотека ім. В.Вернадського
- <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> - бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
- <http://www.filosof.com.ua/> - Інститут філософії ім.Г.Сковороди
- <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> - Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
- <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html> -Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського
- <http://www.uaa.iatp.org.ua/> – На порталі Першої української академії архітектури представлено текстовий та ілюстративний матеріал з історії архітектури України доби тоталітаризму.
- <http://litopys.org.ua> – проект електронної бібліотеки давньої української літератури. Бібліотека є добіркою електронних книг і текстів.
- <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02infres/04elib> // Офіційний сайт Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
- <http://bukcentre.cv.ua/index.php/mystetski-shkoly.html> // Буковинський центр культури і мистецтв